

Organizační pokyny

V tomto semestru Vás čeká zkouška z didaktiky geografie, proto si Vám dovoluji podat přehled o tématech, která se týkají Didaktiky geografie 1 Didaktiky geografie 2. Tato témata spolu s tématy předmětu Didaktika geografie 3 tvoří základní teze pro zkoušku z didaktiky geografie v tomto semestru.

Didaktika geografie 1

Cílem předmětu je osvojení základních dovedností společného základu z pedagogiky a psychologie doplňujících teoretické znalosti získané v odborných předmětech. Výuka se bude zaměřovat na charakteristiku a význam didaktiky geografie pro základní vzdělávání.

Osnova

1. Proč učit didaktiku geografie, proč učit zeměpis ?
  - vývoj vyučování zeměpisu v české republice, jako vyučovacího předmětu;
  - vývoj didaktiky geografie v ČR;
  - vývoj didaktiky geografie ve vybraných zemích;
  - vymezení vědní disciplíny – didaktiky geografie a objasnění jejího postavení jako hraniční vědy.
2. Výzkum v didaktice geografie
  - základní výzkum v didaktice geografie;
  - aplikovaný výzkum v didaktice geografie;
  - pedagogický výzkum v didaktice geografie;
3. Zeměpisné vzdělávání či vzdělávání zeměpisem?
  - cíle výuky zeměpisu v kontextu s obecnými vzdělávacími cíly;
  - vzdělávací význam geografie deklarovaný mezinárodní chartou geografického vzdělávání;
  - dvouúrovňový model kurikula v ČR – Rámcový vzdělávací program a zeměpisné kurikulum;
  - zásady pro tvorbu zeměpisného kurikula ve školním vzdělávacím programu;
  - standardy geografického vzdělávání.

Didaktika geografie 2

Stručná anotace

Cílem předmětu je osvojení základních dovedností společného základu z pedagogiky a psychologie doplňujících teoretické znalosti získané v odborných předmětech. Didaktika geografie 2 řeší teoretické i praktické otázky didaktik dílčích geografických disciplín. Její snahou je aplikace získaných geografických a obecných didaktických vědomostí a dovedností do konkrétních vyučovacích celků geografického kurikula 11 - 15 letých žáků. Řeší zpracování témat z planetární geografie, kartografie a topografie a obecné fyzické geografie do geografického kurikula.

Osnova

1. Regionální princip ve výuce zeměpisu na základní škole.
2. Využívání a rozvíjení různých zdrojů pro výuku zeměpisu na základní škole
  - učebnice zeměpisu, strukturní prvky učebnic zeměpisu a jejich význam pro výběr učebnic;

- používání map a atlasů ve výuce zeměpisu na základní škole;
  - náčrty ve výuce zeměpisu;
  - ITC technologie ve výuce zeměpisu na základní škole
3. Zásady pro tvorbu zeměpisného kurikula v oblasti:
    - spirálový model výstavby zeměpisného kurikula
    - planetární zeměpis;
    - kartografie a topografie;
    - fyzické geografie – poznání nejdůležitějších přírodních systémů na Zemi;
  4. Standardy zeměpisného vzdělávání – porovnání očekávaných výstupů v RVP a geografických standardů USA.
  5. Zpracování vybraného tématu z výše uvedených tematických celků podle spirálového modelu kurikula.

Didaktika geografie 3

Stručná anotace

Cílem předmětu je osvojení základních dovedností společného základu z pedagogiky a psychologie doplňujících teoretické znalosti získané v odborných předmětech. Didaktika geografie 2 řeší teoretické i praktické otázky didaktik dílčích geografických disciplín. Její snahou je aplikace získaných geografických a obecných didaktických vědomostí a dovedností do konkrétních vyučovacích celků geografického kurikula 11 - 15 letých žáků. Řeší zpracování témat ze socioekonomické geografie a nauky o krajině a životním prostředí do geografického kurikula základní školy.

Osnova

1. Žák a učení v zeměpise, hodnocení žákova učení a jeho kvalita
  - a. odlišné cesty žákova učení;
  - b. samostatné učení – individuální cesta;
  - c. práce s talentovanými žáky – zeměpisné soutěže;
  - d. zkoušení a perspektiva;
  - e. škálové hodnocení, slovní hodnocení;
2. Zásady pro tvorbu zeměpisného kurikula v oblasti socioekonomické geografie a nauky o krajině:
  - a. spirálový model výstavby zeměpisného kurikula – model demografického přechodu;
  - b. z. obyvatelstva a sídel;
  - c. z. zemědělství;
  - d. z. průmyslu;
  - e. z. dopravy a spojů;
  - f. z. služeb;
  - g. nauka o krajině a životním prostředí;
3. Standardy zeměpisného vzdělávání – porovnání očekávaných výstupů v RVP a geografických standardů USA.

Cvičení z DG3

Cvičení č. 1

Porovnejte očekávané výstupy a učivo SEG v RVP s příslušnými NGS USA

Vzdělávací obsah vzdělávacího oboru RVP ZV ČR versus NGS USA

SPOLEČENSKÉ A HOSPODÁŘSKÉ PROSTŘEDÍ - OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	SOCIOEKONOMICKÉ SYSTÉMY
<ul style="list-style-type: none"> ➤ <i>posoudí na přiměřené úrovni prostorovou organizaci světové populace, její rozložení, strukturu, růst, pohyby a dynamiku růstu a pohybů, zhodnotí na vybraných příkladech mozaiku multikulturního světa</i> ➤ <i>posoudí, jak přírodní podmínky souvisí s funkcí lidského sídla, pojmenuje obecné základní geografické znaky sídel</i> ➤ <i>zhodnotí přiměřeně strukturu, složky a funkce světového hospodářství, lokalizuje na mapách hlavní světové surovinové a energetické zdroje</i> ➤ <i>porovnává předpoklady a hlavní faktory pro územní rozmístění hospodářských aktivit</i> ➤ <i>porovnává státy světa a zájmové integrace států světa na základě podobných a odlišných znaků</i> ➤ <i>lokalizuje na mapách jednotlivých světadílů hlavní aktuální geopolitické změny a politické problémy v konkrétních světových regionech</i> <p>Učivo</p> <p>obyvatelstvo světa - základní kvantitativní a kvalitativní geografické, demografické hospodářské a kulturní charakteristiky</p> <p>globalizační společenské, politické a hospodářské procesy - aktuální společenské, sídelní, politické a hospodářské poměry současného světa, sídelní systémy, urbanizace, suburbanizace</p> <p>světové hospodářství - sektorová a odvětvová struktura, územní dělba práce, ukazatelé hospodářského rozvoje a životní úrovně</p> <p>regionální společenské, politické a hospodářské útvary - porovnávací kritéria: národní a mnohonárodnostní</p>	<p>Standard 9: Systémy v lidské společnosti - charakteristiky, rozdělení a stěhování lidských populací na zemském povrchu</p> <ul style="list-style-type: none"> - popsat struktury různých populací pomocí hlavních pojmů užívaných v demografii, na příkladu toho, že je schopen: - popsat rozdíly v míře populačního růstu v rozvojových a rozvinutých zemích za použití pojmů jako přirozený přírůstek, hrubá míra porodnosti, hrubá míra úmrtnosti a kojenecká úmrtnost - používat věkové pyramidy k popisování struktury obyvatel v různých zemích (např. „mladá“ populace v Keni či v Mexiku, „starší“ populace v Německu a Švédsku) - analyzovat populační charakteristiky a vysvětlovat tak demografické chování obyvatel, na příkladu toho, že je schopen: - používat statistická data k tomu, aby vytvořil mapy/kartogramy různých zemí či regionů a naznačil důvody demografických charakteristik, které jsou z mapy patrné (např. hustota zalidnění na Madagaskaru, přírůstek obyvatel v Jižní Africe). - vysvětlit migrační proudy v průběhu času, na příkladu toho, že je schopen: - najít příčiny a následky migračních proudů (např. pohyb Mongolů přes Asii do Evropy ve 13. století, přesun čínských dělníků na západ Severní Ameriky ve druhé polovině 19. století) - používat mapy a obrázky z různých období k tomu, aby ilustroval změny způsobené migrací (např. Nové Dillí před a po rozdělení Indického subkontinentu ve 40. letech 20. století a masivní přesun hinduistů a muslimů; Boston před a po mohutném přílivu imigrantů z Irska v polovině 19. století) - vysvětlit, jak pohyb lidí může změnit charakter místa (např. vliv usazení Indů v Jižní Africe, usazení Alžířanů ve Francii, usídlení Vietnamců ve Spojených státech) <p>Standard 10: Charakteristika, rozložení a složitost kultur na Zemi</p> <ul style="list-style-type: none"> - vysvětlí důvody přítomnosti různých etnických skupin v různých zemích - najde důkazy o existenci odlišných kultur ve svém okolí (příjmení, restaurace) - krajinné rysy a kulturní aspekty Chinatowns v západním světě - jak vypadají evropské enklávy v Číně

<p>státy, části států, správní oblasti, kraje, města, aglomerace; hlavní a periferní hospodářské oblasti světa; politická, bezpečnostní a hospodářská seskupení (integrace) států; geopolitické procesy, hlavní světová konfliktní ohniska</p>	<ul style="list-style-type: none"> - jak ovlivnili italští, irští...migranti USA - příklady asimilace v posledních 4 stoletích - vytvoř mapy šíření jazyků v minulých stoletích <p>Standard 11: Celosvětová ekonomická provázanost</p> <ul style="list-style-type: none"> - Definování a zmapování 3 primárních a 3 sekundárních ekonomických aktivit (v celosvětovém měřítku) a terciéru, spolu s vysvětlením jeho současné zásadní role - Dovoz a vývoz zboží (pohyb určitého produktu, se kterými zeměmi obchodují USA a proč, čím je světový obchod narušován) - Analýza prostorového rozložení ekonomických aktivit (lokalizace ve vlastním regionu a její důsledky, důsledky úbytku malých obchodů, ekonomické a sociální dopady přemístění výroby) - Příčiny vzniku světového obchodu (komparativní výhody jednotlivých zemí, světový pohyb zboží, důvody a důsledky exportu surovin, na kterém se zakládají ekonomiky některých zemí) - Historické a současné obchodní sítě (obchod do trojúhelníku, imperialismus, migrace pracovníků) - Lokalizace USA průmyslu (historický vývoj a setrvačnost hlavního průmyslového pásu, hlavní lokalizační faktory a jejich proměna) - Vývoj systémů dopravy a komunikace a jejich vliv na vývoj ekonomických aktivit (srovnání minulosti a současnosti, kvality, efektivity a rychlosti, vliv inovací) <p>Grades 9 - 12</p> <ul style="list-style-type: none"> - Klasifikace a popis jednotlivých ekonomických systémů (jejich fungování, produktivita, sociální důsledky, +/- a problémy s přechodem mezi jednotlivými typy systémů) - Prostorové aspekty ekonomických systémů (př. oblast odbytu určitého obchodu v regionu, zda oblast funguje jako funkční region, výhody seskupení výroby) - Vztah osídlení, ekonomických aktivit a ceny pozemků (zónování a různá cena pozemků v různých zónách - ekonomické faktory lokalizace) - Vývoj prostorových vzorců (vliv raného námořního obchodu, vznik monokultur, obchodní cesty před a po vytvoření průplavů) - Otázky mezinárodní ekonomiky z prostorového hlediska (proměna hodnoty pozemků vlivem zahraničních investic, mezinárodní zadluženost - její příčiny a důsledky, +/- vstupu zahraničního kapitálu do výroby, obchodu a vlastnictví pozemků)
--	---

Cvičení č. 2

Vyberte si téma z osnovy z bodu č. 1 – vyhledejte k němu literaturu a k jedné vybrané publikaci udělejte rozbor.

Cvičení č. 3

Zařaďte učivo SEG do svého vzdělávacího programu včetně mezipředmětových vazeb. Zařadit k tomuto plánu využití místní krajiny pro tuto tematiku.

Cvičení č. 4

Tvorba pracovního listu k tematickému celku ze socioekonomické geografie.

Cvičení č. 5

Porovnej standardy k životnímu prostředí

ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ - OČEKÁVANÉ VÝSTUPY	ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ A LIDSKÁ SPOLEČNOST
<p>➤ <i>porovnává různé krajiny jako součást pevninské části krajinné sféry, rozlišuje na konkrétních příkladech specifické znaky a funkce krajín</i></p> <p>➤ <i>uvádí konkrétní příklady přírodních a kulturních krajinných složek a prvků, prostorové rozmístění hlavních ekosystémů (biomů)</i></p> <p>➤ <i>uvádí na vybraných příkladech závažné důsledky a rizika přírodních a společenských vlivů na životní prostředí</i></p> <p>Učivo</p> <p>krajina - přírodní a společenské prostředí, typy krajín</p> <p>vztah příroda a společnost - trvale udržitelný život a rozvoj, principy a zásady ochrany přírody a životního prostředí, chráněná území přírody, globální ekologické a environmentální problémy lidstva</p>	<p>Standard 14: Jak lidská činnost modifikuje životní prostředí?</p> <ul style="list-style-type: none"> - popis jednotlivé složky Země a její ovlivnění lidskou činností - jak je možné, že dopady lidské činnosti se projevují i na jiných místech, kde člověk přímo nepůsobí (pesticidy v řekách, přenos znečištění vzduchem,...) - vysvětlí dopad stavby přehrad na okolí řeky - porovnej mapy a tabulky a zjisti dopady určité lidské činnosti na jiných místech ve světě (Černobyl, kyselá dešť,....) - vývoj lidských technologií v čase a vyvozené dopady na životní prostředí <p>Standard 15: Jak přírodní systémy ovlivňují lidskou společnost</p> <ul style="list-style-type: none"> - shromáždit data o využívání půdy, ekonomické ukazatele, statistiku dopravy, stavebním materiálu a stylu architektury, - charakterizovat kulturu jejich prostředí a srovnat s jinými regiony, jak kultura reflektuje podmínky prostředí - srovnat zemědělskou produkci v různých přírodních regionech - přemýšlet o důsledcích nežádoucích změn prostředí na lidské aktivity a navrhnout řešení některých problémů - shromáždit informace o adaptacích lidí na různá prostředí, a napsat, jak přírodní prostředí ovlivňuje život v jejich regionu a v jiných oblastech světa - popsat vztah mezi lidmi a přírodními hazardy v různých regionech státu a světa a srovnat - zhodnotit jaký mají dopad na společnost (ekonomický dopad, ztráty životů, sociální dopad, dlouhodobý dopad, ...)